



Norges Vassdrags- og Energidirektorat
v/Stein Wisthus Johansen
Postboks 5091
Majorstuen
0301 Oslo

Bergen, 13.9.2013

Uttalelse til søknad fra BKK Produksjon AS om etablering av Askjelldalen pumpekraftverk
Viser til brev av 30. april 2013 om planendringssøknad fra BKK Produksjon AS om å få bygge Askjelldalen pumpekraftverk i Vaksdal kommune. FNF Hordaland fikk på forespørsel utsatt høringsfrist til 15. september 2013.

FNF Hordaland er et samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner i Hordaland, og arbeider for å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i fylket. Organisasjonene i FNF Hordaland representerer totalt over 33.000 medlemmer.

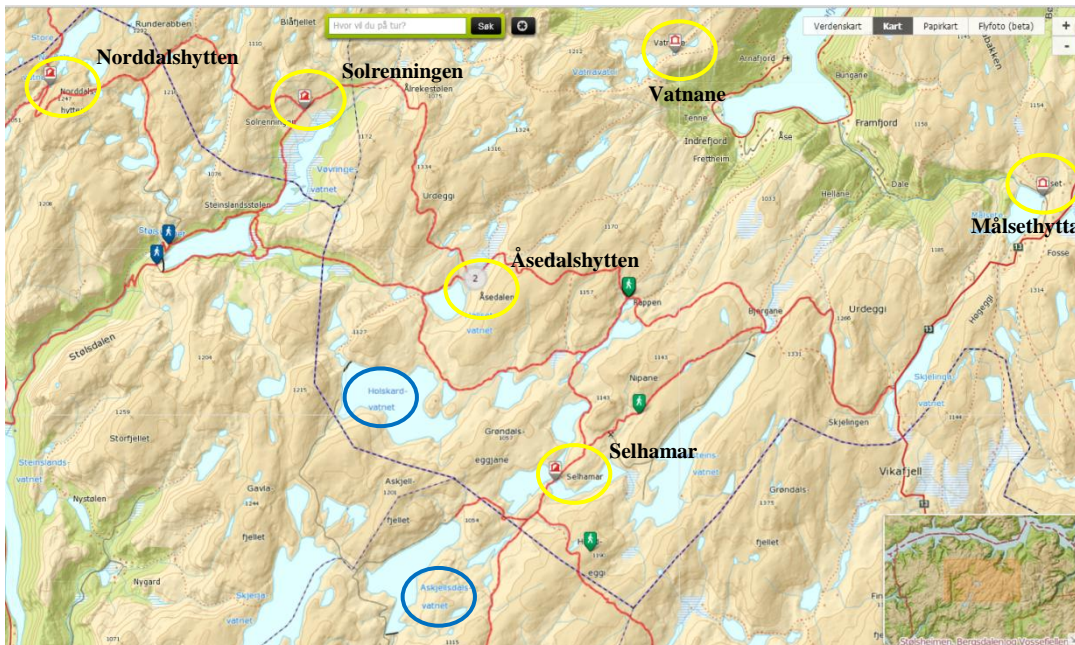
Oppsummering

BKK Produksjon AS ønsker å etablere et pumpekraftverk med Francis-turbin i Askjelldalsvatnet, for pumping av vann over i Holskardvatnet. På den måten kan BKK optimalisere kraftproduksjonen i Evanger kraftverk ved å flytte sommerproduksjon til vinterproduksjon, og produsere kraft når prisene er på det høyeste.

Tiltaket er lokalisert like utenfor Stølsheimen landskapsvernområde, og er omkranset av et omfattende sti- og rutenett bl.a. knyttet til de mange turistforeningshyttene i området rundt (se kart Figur 1). Dette er et populært og lett tilgjengelig område for friluftsliv både sommer og vinter, med stor regional verdi. I "Fylkesdelplan for små vasskraftverk i Hordaland" har området Modalen – Eksingedalen fått **stor verdi** i kategoriene "sårbart høyfjell" og "friluftsliv".

Holskardsvatnet er et flott fiskevann som inneholder en av de fineste ørretbestandene i hele Stølsheimen. Denne står nå i fare for å ødelegges, dersom NVE gir konsesjon til det omsøkte tiltaket fra BKK. Tiltakshaver foreslår avbøtende tiltak, men disse **vil ikke klare å forhindre at røyen blir overført til Holskardvatnet**. Vi er således svært negative til etableringen av Askjelldalen pumpekraftverk, og rår NVE til å avslå søknaden fra BKK.

FNF Hordaland etterlyser en utredning av samlet belastning for villreinstammen i Fjellheimen villreinområde, som vil berøres av totalt fire omsøkte prosjekter fra BKK hvorav Askjelldalen pumpekraftverk er et av de.



Figur 1: Kart over området. Blå ringer rundt Askjelldalsvatnet og Holskardvatnet, gule ringer rundt turistforeningshytter, røde streker indikerer T-merkede turløyper. Det går også flere vinterruter gjennom området.

Fisk og fiske

Trass i kraftig regulering og "dårlig økologisk tilstand" (www.vann-nett.no) i Holskardvatnet er det en god bestand med ørret i vannet i dag, fisken er dokumentert med fin vekst og bra kvalitet. Bestanden er regnet som en av de fineste i Stølshøi, og er således svært viktig for fiskeinteressene både lokalt og regionalt.

Røye (*Salvelinus alpinus*) er en naturlig forekommende art flere steder i landet, men ikke i området Stølshøi. I dag har vi en uttalt målsetning fra naturforvaltningsmyndighetene om å hindre bevisst spredning av fiskearter til områder hvor de ikke er naturlig forekommende, derfor har vi også et strengt regelverk på feltet. Dersom røye skulle bli overført til Holskardvatnet ved etableringen av et pumpekraftverk i Askjelldalsvatnet, vil det etter all sannsynlighet gi negative følger for ørreten i Holskardvatnet. Røyen har en mer effektiv reproduksjon (lager flere egg) og er en dyktigere planktonspiser enn ørreten. Dette er faktorer som kan bidra til at røyen utkonkurrerer ørreten, eller i hvertfall medfører en sterk svekkelse av bestanden. Overføring av røye til Holskardvatnet kan i verste fall også føre til at arten blir spredd videre nordover til vann i Vikesjurddalen og Berdalen/ Stordalen.

Mange gode ørretvann har blitt ødelagt på grunn av spredning av røye, og omgjort til overbefolkta røyevann med småfallen fisk av dårlig kvalitet. Bilde nr 2 (s. 19) i utredningsrapporten fra UniMiljø er en god illustrasjon på dette problemet. Spredning av



røye er heller ikke et ukjent problem for BKK, da de har tidligere bidratt til spredning av røye via tunneler og Francis-turbiner både fra Skjerjevatnet til Stølsvatnet, og fra Hamlagrøvatnet til Bergsvatnet og Storefosdammen.

For litt over 50 år siden ble ca. 40 røyer hentet fra Tyssebotn, Osterøy, og satt ut i Skjerjevatn (Fjellheim 2010). Skjerjevatn ble regulert i 1973, og en tappetunell renner ut i elva Skjerjo som fører til Askjelldalsvannet. Konsekvensutredningen fra UniMiljø dokumenterer at det er en tett bestand av røye i tjernene i tilknytning til Skjerjo, slik at det fremdeles vil kunne tilføres mer røye til Askjelldalsvannet. De første røyene ble registrert i Askjelldalsvannet på starten av 1980-tallet (Fjellheim og Raddum 2006).

Fjellheim (2010) viser til at faren for røye-spredning ble vurdert i samband med etableringen av Nygard pumpekraftverk (installert med Francis turbin), og konklusjonen i fagrapporten var her også at faren for spredning av røye var stor. I brev fra Olje- og energidepartementet til BKK Produksjon AS, 14. september 2004, understreker departementet: *"En slik spredning av røye er uønsket, og etter å ha vært i kontakt med fylkesmannens miljøvern avdeling og Modalen kommune vil vi nå i samarbeid med dem og forskere fra LFI få klarlagt hvilke metoder som kan hindre en spredning av røye til Modalsvassdraget"*.

Den 19. august, etter at Nygard pumpekraftverk ble iverksatt i juni 2005, ble den første røyen fanget i Stølsvannet (Fjellheim 2010). I Fjellheim og Raddum (2006) vises det til at det allerede er rapportert fangst av røye i Trefallsvatnet nedstrøms Askjelldalsvannet. Fjellheim og Raddum (2006) viser også til at ett eksemplar av en individmerket ørret i Askjelldalsvannet er gjenfunnet i Torvedalstjørni, sør for Grøndalsvannet. Vi viser forøvrig til at spredningsspørsmålet knyttet til fiskearter og krepsearter også har vært og er gjenstand for andre prosjekter under behandling av NVE, for eksempel spredning av ørekyt og istidsreke i Namsenvassdraget og konsesjonssøknad for Storefoss kraftverk, Øystre Slidre, Oppland fylke.

Vi viser også til Rt. 1999, s. 1517, hvor staten ved Direktoratet for naturforvaltning ble ansvarliggjort for økonomisk tapte fiskeriinntekter ved utsetting av "istidskreps" (*Mysis relicta*) i Selbusjøen. Høyesterett la her vekt på at de negative konsekvensene ved utsetting av "istidskreps" burde ha vært kjent for fagmyndighetene.

Avbøtende tiltak

BKK foreslår avbøtende tiltak som å redusere gyteområder for røye nærmest inntaksområdet for pumpen i Askjelldalsvatnet, samt utsetting av stor ørret i Askjelldalsvatnet som skal beite på og tynne ut bestanden av røye i vannet. Likevel er det i følge rapporten fra UniMiljø **uunngåelig at røye blir spredt fra Askjelldalsvatnet til Holskardvatnet ved etableringen av et pumpekraftverk**. Eventuelle avbøtende tiltak vil, i beste fall, bare utsette tidspunktet for når det skjer. Når røyen først er overført, er skaden irreversibel. Således kan vel heller ikke forslagene rettmessig kalles avbøtende tiltak.



FNF Hordaland vurderer tiltakets virkning til å ha *stor negativ konsekvens* for fisk og fiske, da det risikerer å ødelegge en av de fineste ørretbestandene i hele Stølshimmen. Vi registrerer at det ikke er oppgitt noen verdi- og konsekvensvurdering for fiske i søknaden, dette må være en glipp?

Vi forutsetter derfor at spredningsspørsmålet behandles grundig i behandlingen av konsesjonssøknaden. Imidlertid vil vi vektlegge aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven § 6 og vannressursloven § 5, og at dette særlig legges til grunn i vurderingen av spørsmålet om spredning av røye og de foreslåtte avbøtende tiltak. Vi forutsetter at de de miljørettslige prinsippene i §8-12 legges til grunn i vurderingen av spredningsspørsmålet. Vi vil understreke at det foreligger en omfattende vitenskapelig litteratur på feltet som omhandler spørsmålet om spredning av arter, kraftregulering og avbøtende tiltak. Særlig ber vi om at NVE vurderer om tiltakshavers avbøtende tiltak er i tråd med nml. §§ 10 – 12. I vurdering av om fordelene av produsert kraft overstiger eventuelle skader av spredning, ber vi konsesjonsmyndighetene om å legge vekt på at fagrapporten fra UniMiljø presiserer at det foreligger en sannsynlig fare for videre spredning både fra Holskardvannet og fra Askjelldalsvannet.

Friluftsliv

Som nevnt innledningsvis er tiltaket lokalisert i inngangsporten til et populært friluftsområde, se figur på forrige side for illustrasjon. Vi er uenige i at tiltaket vil ha liten til ingen negativ virkning på friluftsliv, når det samtidig vil ha middels negativ virkning for landskap. Friluftsliv er fysisk aktivitet kombinert med naturopplevelser, og når landskapsverdiene forringes vil også områdets opplevelsesverdi bli svekket. Dette er en direkte negativ konsekvens for friluftsliv.

Samlet belastning

Det omsøkte tiltaket er ett av fire prosjekter fra BKK som griper inn i det samme fjellområdet. De øvrige prosjektene er "Overføring av Horgaset m.fl. til Evanger kraftverk", "Overføring til Evanger kraftverk og utbygging av Tverrelvi og Muggåselvi" og "Beinhelleren pumpe". Samtlige av disse prosjektene burde vurderes samlet, med tanke på de samlede konsekvensene prosjektene vil ha for naturverdier, friluftsliv og landskap. Det burde ha vært utarbeidet en tydelig oversikt (f.eks. et kart) som illustrerer det totale bildet av utbyggingene, og ikke stykkevis behandling slik prosjektene er lagt frem per i dag.

Villrein

Samtlige av de overnevnte prosjektene gir konsekvenser for villreinstammen i Fjellheimen villreinområde. Prosjektene berører i større eller mindre grad både trekkruiter, beiting- og kalvingsområder, og flere av prosjektene innebærer omfattende helikoptertrafikk i anleggsfasen. Det er ikke foretatt en vurdering av samlet belastning for villrein som følger av de fire prosjektene, selv om det er høyst sannsynlig at det vil kunne forekomme sumeffekter.



Vi kan derfor ikke se at kravene i naturmangfoldlovens § 10 er oppfylt. Her må NVE stille krav til tilleggsutredninger fra utbygger før det fattes en beslutning i saken. Viser for øvrig til uttalelse fra Nordfjella og Fjellheimen villreinnemd for grundigere beskrivelse av mulige konsekvenser for villreinen ved de ulike prosjektene.

Konklusjon

De samfunnsmessige gevinstene ved at BKK får etablere et pumpekraftverk i Askjelldalsvatnet for å maksimere profitt ved salg av kraft til vinterpriser, er klart overskygget av de negative konsekvensene tiltaket medfører både for landskap, friluftsliv og mest av alt for fiskeinteressene i Stølsheimen. Det er unngåelig at røye vil spres fra Askjelldalsvatnet til Holskardsvatnet, dersom pumpekraftverket blir etablert.

Vi kan ikke se at det foreligger gode grunner for å skulle gi BKK konsesjon for et tiltak som i andre tilfeller ville blitt regnet som alvorlig miljøkriminalitet.

Saken er for øvrig ikke tilstrekkelig opplyst med tanke på samlet belastning for villreinstammen i Fjellheimen villreinområde.

Med vennlig hilsen

Johanna Myrseth
Fylkeskoordinator
FNF Hordaland

Alv Arne Lyse
Fylkessekretær
NJFF Hordaland

Nicolas Rodriguez
Naturvernansvarlig
Bergen Turlag

Oddvar Skre
Styremedlem
Naturvernforbundet Hordaland



Kopi til:

Miljødirektoratet v/Øyvind Walsø
Fylkesmannen i Hordaland
Hordaland Fylkeskommune
Norsk Institutt for Naturforskning v/ Trygve Hesthagen og Odd Terje Sandlund
Nordfjella og Fjellheimen Villreinnemd
Voss Kajakklubb
Voss Uterdslag